

Det här verket har digitaliserats vid Göteborgs universitetsbibliotek.
Alla tryckta texter är OCR-tolkade till maskinläsbar text. Det betyder att du kan söka och kopiera texten från dokumentet. Vissa äldre dokument med dåligt tryck kan vara svåra att OCR-tolka korrekt vilket medför att den OCR-tolkade texten kan innehålla fel och därför bör man visuellt jämföra med verkets bilder för att avgöra vad som är riktigt.

This work has been digitised at Gothenburg University Library.
All printed texts have been OCR-processed and converted to machine readable text.
This means that you can search and copy text from the document. Some early printed books are hard to OCR-process correctly and the text may contain errors, so one should always visually compare it with the images to determine what is correct.

2:a årg.

Den 28 Juli 1901

N:r 44

Återgiftvande af text eller illustrationer ur HVAR 8 DAG utan särskild öfverenskommelse förbjudes.

INNEHÅLL: Ernst Ludvig Wilhelm Ödmansson (med 1 porträtt). Akademien för de fria konsterna (med 1 illustration). "En svart klädning". Af Jolantha. Nya teaterbron i Göteborg (med 1 illustr.). "Malaren rundt" (med 2 illustr.). Vid öfverste Bergmans bår (med 1 illustration). Den hemska explosionen vid Gyttorps krutbruk (med 2 illustrationer). Santos Dumont och hans luftskepp (med 1 illustration). Angaren "Gefions" bärgning (med 1 illustration). Från "Öresundsveckan" (med 2 illustrationer). Ett guldbryllup (med 2 porträtt). Kristina Nilsson hemma i Sverige (med 2 illustrationer). Främmande örlogsfartyg å Stockholms redd (med 2 illustrationer). "House of lords" (med 1 illustr.). Något om Tycho Brahe och hans ö i Sundet (med 1 porträtt och 4 illustr.). Tvänne större eldsvådor (med 2 illustr.). **Veckans porträttgalleri** (med 16 porträtt).

BONNIERS TRYCKERI AKTIEBOLAG. GÖTEBORG. 1901.

Foto. Florman, Stockholm.

ERNST LUDVIG WILHELM ÖDMANSSON.

ERNST LUDVIG WILHELM ÖDMANSSON.

Sjuttio år fyllde nyligen en af vårt lands allra främste läkare, den skicklige vetenskapsmannen professor Ödmansson, en af dem, hvilken ägnat den största delen af sitt lif till bekämpande af ett af mänsklighetens värsta plågoris.

Man söker ju i våra dagar att med all makt förhindra utbredningen af den hemska lungtuberkulos, hvilken årligen kräver ett så förfärande stort antal offer. Men det finnes, tyvärr, sjukdomar, hvilka i sina verkningar äro nästan ännu hemskare än lungdot, och mot hvilka vetenskapen likaledes strider af alla krafter, ehuru mera i det tysta. Man är skyldig stor tack åt de män, hvilka upptagit denna lika bittra som farliga strid.

Ernst Ludvig Wilhelm Ödmansson föddes den 8 juli 1831 i Landskrona. Fadern var borgmästaren därstädes Johan Ödmansson och modern Charlotta Wilhelmina Flyberg.

Ö. genomgick Helsingborgs elementarläroverk och blef student i Lund 1849, fil. kandidat 1853 och promoverades samma år till fil. dr. 1857 aflade han med-fil.-examen, två år senare med. kandidatexamen, efter ytterligare två år med. licentiatexamen, blef 1861 kir. magister, aflade samma år ämbetsprovet, disputerade år 1862 för med. doktorsgraden.

Som amanuens och därefter underläkare vid Serafimerlasarettet tjänstgjorde Ö. kortare tider

1860—1862. År 1861 utnämndes han till andre bataljonsläkare vid Bohusläns regemente, från hvilken befattning han 1863 på begäran erhöll afsked. Ö. förordnades vid samma års slut till docent i patologisk anatomi och 1864 till adjunkt vid Karolinska institutet. Han var 1864—1866 sjukhusläkare vid allmänna garnisonssjukhuset och 1866—70 t. f. andre bataljonsläkare vid Svea lifgarde. Slutligen blef Ö. i januari 1869 t. f. professor i syfilidologi vid Karolinska institutet och utnämndes samma år i december till e. o. professor. Han var äfven från sistnämnda tid till oktober 1888 öfverläkare vid Stockholms stads och läns kurhus samt därefter å Stockholms stads sjukhus St Görans, hvarifrån han 1898 tog afsked.

Ö. har företagit åtskilliga utländska studieresor. Bl. a. reste han hösten 1864 på förordnande af Sundhetskollegium till Ryssland för att studera den där rådande sibiriska påsten. Han har varit ledamot af Stockholms sundhetsnämnd och hälsovårdsnämnd m. m. Under åren 1877—1890 var han äfven stadsfullmäktig.

En stor mängd tryckta afhandlingar föreligga från professor Ödmanssons hand. Af dessa behandla, såsom naturligt är, flertalet de sjukdomar, med hvilka prof. Ödmansson speciellt sysslat, samt hvad med dessa sammanhänger.

AKADEMIEN FÖR DE FRIA KONSTERNA.

MED ANLEDNING AF PRESES', FRIHERRE J. NORDENFALKS, TIMADE FRÄNFÄLLE.

Foto. Ax. Lindahls Fotograf afför, Stlm.

KONSTAKADEMIENS NYA PALATS I STOCKHOLM.

Preses för Akademien för de fria konsterna, frih. *Johan Nordenfalk*, har efter någon tids sjuklighet aflidit i hufvudstaden måndagen den 15 dennes. Vi brakte i förra årgången n:o 49 ett porträtt jämte en utförlig biografi af den framstående, noble och sympatiska mannen, och hänvisa vi våra läsare

härtil. En af frih. Nordenfalks många förtjänster är ombygget af konstakademiens hus, hvilket i sitt nya skick både ter sig ståtligt utvändigt och äfven beträffande det inre är synnerligen väl tillgodosedd, såväl hvad rymliga och praktiska undervisningslokaler som utställningssalar beträffar.

EN SVART KLÄDNING.

Originalskiss för HVAR 8 DAG af JOLANTHA.

Fröken Zachrison var ungefär 50 år, lång och mager, gul i ansiktet med milda, litet simmande blå ögon och ett tunnt, gråsprängdt hår, uppfästadt med en ofantlig hornkam. Fröken Zachrison lefde på ett minimalt kapital och på att hyra ut rum. Och det var som hennes hyresgäst under ett par terminer, som jag gjorde hennes närmare bekantskap.

Fröken Zachrison iklädde sig nämligen morgon och afton en tjänares skepelse och städade högst egenhändigt mitt rum, och som fortfärdighet just ej var hennes starka sida, men däremot hennes vältalighet ganska flödande, dröjde det ej länge, förrän jag var au courant med det tragiska momentet i fröken Zachrisons lif.

Fröken Zachrison var nämligen *förlofvad* sedan 25 år tillbaka:

»Och, ser kandidaten, vi hade tänkt gifta oss med samma, Holmstedt hade ju en sådan utmärkt plats hos grefve Gyllenstam, och jag hade ju hela boet färdigt med möbler och allt — ja, kandidaten har ju det mesta i sitt rum, så kandidaten kan se, att det är riktigt *prima* möbler — och utstyrelsen sydde jag mig — här ligger hvarenda tråd orörd i birån —, både lakan och duktyg och till mig *själf* också med finaste broderier — och vi hade redan varit och sett på rum — 3 rum och kök, må kandidaten tro, och bekvämligheter och balkong — och allt var så ordentligt och klart — och *då* säger grefven tvärt nej — han ville inte ha en gift hofmästare, säger han, utan säger till Holmstedt, att om Holmstedt väntar med att gifta sig, tills grefven föll ifrån, säger han, så skall han få tiotusen kronor i testamente . . . För se grefven var så förtjust i Holmstedt, och så hade ju Holmstedt varit där i femton år, och tiotusen kronor är ju pengar i alla fall. Och grefven var ju 63 år och klen till hälsan — ingen människa trodde han skulle lefva länge, Och därför tyckte vi det var bäst att vänta — så länge kunde det ju inte dröja, och sen hade vi ju våra tiotusen och kunde må som pärlor i gull i all vår tid . . . Ja, ser kandidaten, så gick vi då och sade återbud om de tre rummen och köket, och 50 kronor fick vi minnsann ändå betala, för vi hade ju redan kontrakt. Och så hyrde jag mig i stället de här båda rummen, för någon nytta skulle jag väl ha af alla mina möbler, och hyr ut det ena, som kandidaten vet.»

»Och så har det gått nu i 25 år. För med samma grefven fick bestämdt, att Holmstedt skulle stanna, så var det, som om han riktigt kvicknat till — och nu är han 88 år — här ska kandidaten se, hvad som stod i bladet i förra veckan — »vördnadsvärd åldring» — och själfva majestätet var uppe och gratulerade på födelsedagen. Men nog tycker man ibland, att väntetiden blir litet lång. Fast Holmstedt har ju sin utmärkta lön, så han lägger undan litet för hvar år som går, så ordentlig som han är, och *andra* flickor har han då aldrig brytt sig om, så för det behöfver jag då inte vara orolig. Hvar söndag middag har han ledigt från 2 till 6, och då brukar han komma hit — annars har han bara ledigt om kvällarna, men se, vi vill inte att folk skall *prata* om oss, så då kommer han aldrig — bara om söndagarne. Har inte kandidaten lust att titta in då någon gång?»

Och så begaf det sig, att jag nästa söndag vid 3-tiden knackade på till fröken Zachrisons helgedom. Hon kom genast och öppnade, strålande i en svart sidenklädning, som såg ut att ha blifvit sydd vid tidpunkten för de 3 rummen med kök och balkong. Klädningen var tydligen oförändrad,

men fröken Zachrison föreföll något urväxt. Hon hade en jämnstor brosch med en fotografi af Holmstedt, men ack, Holmstedt för 25 år sedan och skäligen olik den blekfete, slätrakade gråhårsman, som vid mitt inträde reste sig ur soffan och gjorde en artig hofmannabugning, så att Pro-Patrias medalj dinglade mot den fina svarta bonjouren. Men fröken Zachrisons ideal var han tydligen allt fortfarande, att döma af de tjusta och beundrande blickar, med hvilka hon följde honom och lyddes till hans minsta ord. Jag ansåg artigheten mot värdfolket kräfva en förfrågan angående grefvens hälsa, hvarpå herr Holmstedt med djupaste allvar svarade: »Jag tackar, herr grefvens hälsa har på sista tiden varit mindre god, herr grefven har ondt åt njurarne.»

Fröken Zachrisson tillkastade mig en blick af hemligt förstånd, som betydde ungefär så mycket som: »Ser kandidaten, det börjar ljusna för oss.»

Sedan länkade herr Holmstedt med skicklig hand samtalet in på högvälborna förhållanden, majestätet, politiken, ministerskiftet och talade med stor sakkunskap och ordrikedom. Efter en stund reste jag mig och tog afsked, motstående alla fröken Zachrisons inviter att stanna och dricka kaffe. Fröken Zachrisson följde mig utanför dörren och tillhviskade mig ett betydelsefullt: »Nåå?», hvilket jag besvarade med några etusiastiska ord om det utmärkta och solida intryck herr Holmstedt gjort på mig. Och frökens blida anlete blef om möjligt ännu mera strålande.

Och så hade herr Holmstedt kommit hvarje söndag i 25 år, och hvarje söndag var den andra lik. Först bjöd fröken Zachrison på »lunch» — det var ett ord, som den aristokratiske Holmstedt infört i fröken Zachrisons repertoar — och som utgjorde hennes middag — herr Holmstedt dinerade först kl. 7 — och till hvilken hon redan på måndagen började tänka ut matsedeln — se, Holmstedt var litet difficil, så fint som han var van. Så dracks det kaffe och sedan »lurade» Holmstedt en halftimme i gungstolen med fröken Zachrisons mjukaste kudde under hufvudet och sedan kom sympatipatiansen, som lades till klockan 5, då herr Holmstedt intog en liten grogg, och sedan talade man om framtidsutsikterna. Grefven blef allt sämre och sämre, Holmstedt trodde ej han kunde lefva många månader till, och svår var han till humöret, gnatade jämt och samt, ingen kunde vara honom i lag mer än Holmstedt. Men tänk sedan, när de ändtligen kunde få sitt eget — inte ha några främmande människor att passa upp — inga bekymmer — hela lifvet låg där som en vacker sympatipati-ans, som går ihop. Och nu kunde det icke dröja länge — och på hög tid var det också — hon var 49 och han 61 år. — Herre Gud, inte för det var någon ålder att tala om, men i alla fall, man var inte längre så ung, som man hade varit.

Så slog klockan 6, innan man visste ordet af, och då var det tid att bryta upp. Precis klockan 7 skulle grefven ha sin middag, och då skulle alltid Holmstedt passa upp och nära på en timma tog det att komma ut till Östermalm, ty Holmstedt ville alltid gå hela vägen till fots, det var hans enda motion under veckan. Ibland brukade fröken Zachrison följa honom på väg, men vanligen stannade hon hemma för att åter hastigt öfvergå från den svarta sidenelegansen till en betydligt enklare toalet, innan hon med sina attribut, vattenhinken och dammhandduken uppenbarade sig inne hos mig.

Så gingo några veckor som vanligt. Men en söndag knackade det vid 2-tiden på min dörr, och

in trädde fröken med alla tecken till högsta alteration. »Kan kandidaten tänka sig, Holmstedt skriver, att han är sjuk och kan inte komma — doktorerna säger, att han ska ha samma sjuka som grefven — tror kandidaten, det kan vara sant? Holmstedt har då aldrig klagat öfver annat ondt än litet knip i magen, och han är ju så stark och stor — säg, inte tror kandidaten det kan vara farligt?» Jag försökte lugna henne så godt jag kunde, men märkte snart, att det låg något bakom oron för sjukdomen. Och ett tu tre bröt det fram.

»För kandidaten kan väl inte tro, att han skulle ha tröttnat — att det bara är, att han inte vill komma — att han kanske — att det kanske — att där kanske skulle vara någon annan — hvad tror kandidaten — han har ju alltid varit så stadig — men det ska ju inte vara nyttigt med långa förlofningar, har jag läst, och man kanske tröttnar på att gå och vänta och vänta» — och fröken Zachrison ser vädjande och bedjande på mig med tårade ögon och rodnande nästipp. Och nu kan jag lugna henne mera öfvertygande än nyss och försäkra henne, att hon kan lita på sin Holmstedt som på guld. Och tröstad går fröken Zachrison in och lägger af sig söndagsskruden, som kanske snart blir hvardagsdräkt åt fru Holmstedt. Ty bulletinerna om grefven låta allt mera förhoppningsfulla — inte för fröken Zachrison önskar lifvet ur någon — bevare oss väl — men grefven har ju nu njutit af lifvet så länge, att det är tid på att han lämnar rum för andra.

Hög tid. Ty det går söndag på söndag, och Holmstedt kommer ej. I stället kommer en betjänt i det grefliga livrét med ett brev till fröken Zachrison. Och breven låta alltid så hoppfulla — herr Holmstedt är bättre, och snart kommer han upp, och sedan kan det ej dröja länge. Men själf kommer han ej.

Så reste jag och var borta ett par månader

och kom tillbaka på hösten, undrande hvad vändning fröken Zachrisons idyll tagit.

När jag knackade på hennes dörr, ropade hon »stig på», som vanligt. Hon satt i soffan, med en patians till hälften utlagd framför sig — blek och rödögd, klädd i djup sorgdräkt. Och så fick jag höra slutet, med många afbrott af tårar och snyftningar. »Se, jag trodde ju aldrig det var så farligt med Holmstedt, och jag tyckte liksom, att så länge grefven le'de så kunde han inte dö — han var ju så mycket yngre, och vi hade ju grefvens löfte — men så en onsdag får jag brev, att han är så dålig, att nu tror han ej, att han kan vänta på mig längre. Och han hade talat vid grefven om de 10,000, och dem hade grefven lofvat att ändra till min förmån i stället, ifall Holmstedt skulle falla ifrån — för det var ju ändå jag, som hade afstått honom till grefven. Och han skref så vackert, att han dog nöjd ändå, för han visste, att jag skulle få det sorgfritt. Ja, och så dog han på söndagen, just klockan 6, när han brukade gå ifrån mig — då gick han för alltid. Och dagen därpå kom detta fina, svarta tyget från grefven till mig, och så fin begrafning, som Holmstedt fick, det kan kandidaten inte tänka sig. Det stod till och med i tidningen om honom. Ja, och så en månad efter dog grefven, och jag tänkte ju — nu kommer pengarne, som Holmstedt och jag skulle haft, men inga pengar hördes af, och då gick jag upp och förhörde mig, och då hade grefven glömt att skriva det i sitt testamente. Och då kunde där ingenting göras, sa advokaterna, om inte arvingarne ville ge mig pengarne af sin godhet. Men det ville de inte. Så jag får väl sträfva och fortsätta som förut, och vill kandidaten bo kvar hos mig, är jag tacksam. Men nog tycker jag ibland ändå, att det var klen betaldt för två människors lif med — en svart klädning.»

NYA TEATERBRON I GÖTEBORG.

Foto. Hartman, Gbg.

Rom byggdes icke på en dag, och så har ej heller varit fallet med den nya teaterbron i Göteborg, hvilken varit under byggnad i trenne runda år, och som varit föremål för liflig dryftning. Emellertid nalkas den nu sin fullbordan, och ter sig, som synes, mycket ståtlig. Den är uppförd efter ritning af arkitekten E. Thorburn och konstruerad af

ingenjör P. Gullander, har sysselsatt 100 å 150 arbetare och betingat en kostnad af cirka 320,000 kronor. I arkitektoniskt afseende får man gifvetvis anse den imponerande granitbron med dess präktiga kandelabrar som ett synnerligen lyckadt arbete; hur den i öfriga afseenden kommer att te sig får väl framtiden utvisa.

»MÄLAREN RUNDT».

HVAR DAG.
Foto. A. Lindahls Foto-aff., Sthm.

1:STE PRISTAGAREN: H. BLOMGREN
åkte på 12 tim. 41 min. 22 sek.

Den årliga velocipedtäflingen »Mälaren rundt», som alltid i sportkretsar emotes med största intresse, gick af stapeln lördagen den 13 och söndagen den 14 dennes.

Förste man blef som bekant *H. Blomgren*, hvilken slog rekord, i det han åkte vägen på 12

HVAR DAG.
Foto. A. Lindahls Foto-aff., Sthm.

JOHN SJÖLUND,
som startade först och kom först till målet.

timmar, 41 minuter och 22 sekunder. Vi meddela äfven ett porträtt af hr John Sjölund, som startade först och först inkom till målet. Hela täflingen, hvars resultat var synnerligen vackert, försiggick dess bättre utan något svårare missöde.

VID ÖFVERSTE BERGMANS BÅR.

Amatörfoto. Glaas, Luleå.

Vi meddela här en bild från den om Norrland så högt förtjänte mannens bår. I vänstra hörnet skimtar Svartön

med dess storartade anläggningar, ett af de företag, i hvilka den energiske mannen inlagt sitt framgångsrika arbete.

DEN HEMSKA EXPLOSIONEN VID GYTTORPS KRUTBRUK.

Krut- och sprängämnesfabrikationen är ju alltid förbunden med faror, och äfven om den största försiktighet iakttagas, händer det ju, att själfantändning kan komma till och framkalla en katastrof. Man antar också, att det är detta, som förorsakat den förfärliga explosionen vid Gyttorps krutbruk, hvilken tyvärr kostade fyra människolif, och hvarvid dessutom tio byggnader sprungo i luften. Det var tisdagen den 17 dennes, strax efter klockan fyra, som vid Gyttorp en väldig knall hördes, hvarvid hela det s. k. kashuset sprang i luften. Ett ögonblick senare hördes en ny knall och så åter en. Hela fabriken, bestående af ett tiotal hus, sprängdes inom ett par sekunder i luften. Det var knall i knall. Ätminstone fem särskilda explosioner inträffade.

Man kan göra sig en föreställning om den förfärliga kraft, som utvecklades, då knallarna hördes t. o. m. söder om Örebro. I Nora sönderslogs en hel del fönsterrutor, vinbuteljer krossades i sina fack, byggnaderna skakade som vid en jordbäfning, dörrarna slogos upp och vattentornet hotade för hvar knall att störta samman.

I fabriken voro vid olyckstillfället endast 7

HVAR 3 DAG.
Foto. G. Norberg, Nora.

EXPLOSIONEN I GYTTORP.

arbetare sysselsatta. Tre af dessa undkommo tämligen lindrigt, under det att de fyra fingo sätta till lifvet. Det var två bröder Richard Gottfrid och Karl Eugen Israelsson om 14 och 15 år, en deras farbroder Claes Israelsson, född 1877, och stående i begrepp att inom kort ingå äktenskap. Det fjärde offret var arbetaren Carl Gustaf Larsson, född 1859, efterlämnande hustru och fem små barn i mycket torftiga omständigheter. Samtliga arbetare voro utvaldt folk, nyktra, ordentliga och påpassliga.

Brukets disponent, hr H. Björkman, befann sig vid tillfället för olyckan i Uppsala.

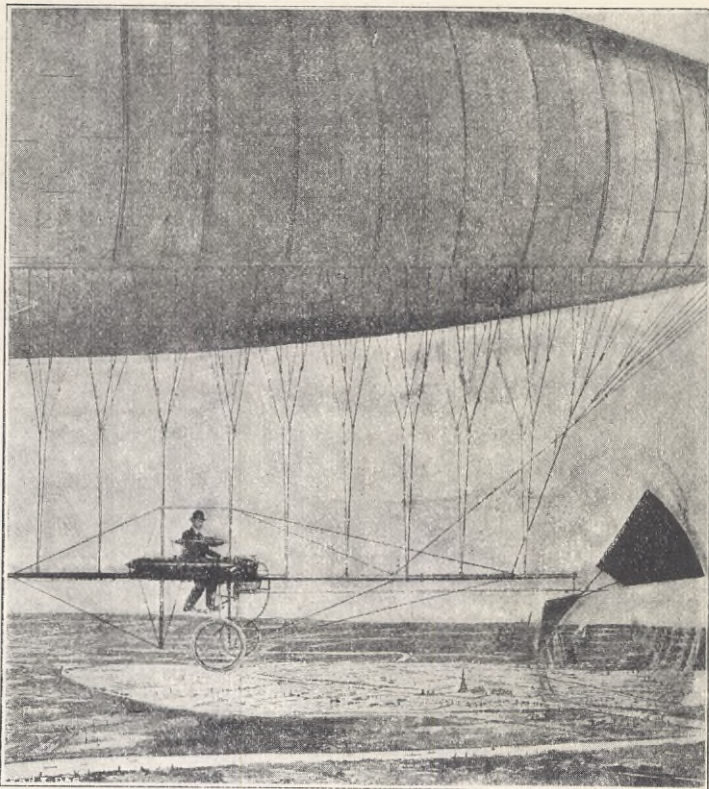

Foto. G. Norberg, Nora.

EXPLOSIONEN I GYTTORP: Liken forslas från olycksplatsen.

SANTOS DUMONT OCH HANS LUFTSKEPP.

Den unge ingenjören Santos Dumont har som bekant med sitt styrbara luftskepp väckt stort uppseende. Isynnerhet var detta fallet vid hans andra uppstigning, som den 13 dennes företogs från Saint-Cloud, då det lyckades den djärfve luftseglaren att dubblera Eiffeltornet. Däremot misslyckades återfärden, i det en af motorlinorna brast, och ballongen af vinden drefs tillbaka öfver Seinen, utan att åter kunna uppnå Saint Cloud. Hr Dumont afsåg med denna uppstigning att vinna det »stora priset» för luftseglare å 100,000 francs, som af hr Henry Deutsch utfästs för den, som på 30 minuter tillryggalagt vägen från Saint Cloud rundt Eiffeltornet och åter. Ehuru detta ej fullt lyckades luftseglaren, tillerkändes han likväl priset, hvilket han dock afsade sig, då han ej själf var belåten med sin prestation.

ÅNGAREN »GEFIONS» BÄRGNING.

En vacker bärgningsbragd har i dagarne utförts, då Stockholms transport- och bogseringsaktibolag den 2 dennes lyckades upptaga och till Lom-

mabukten vid Malmö inbogsera den i Öresund för någon tid sedan sjunkna ångaren »Gefion», hvilken för några månader sedan seglades i sank af »Hven».

FRÅN »ÖRESUNDSVECKAN».

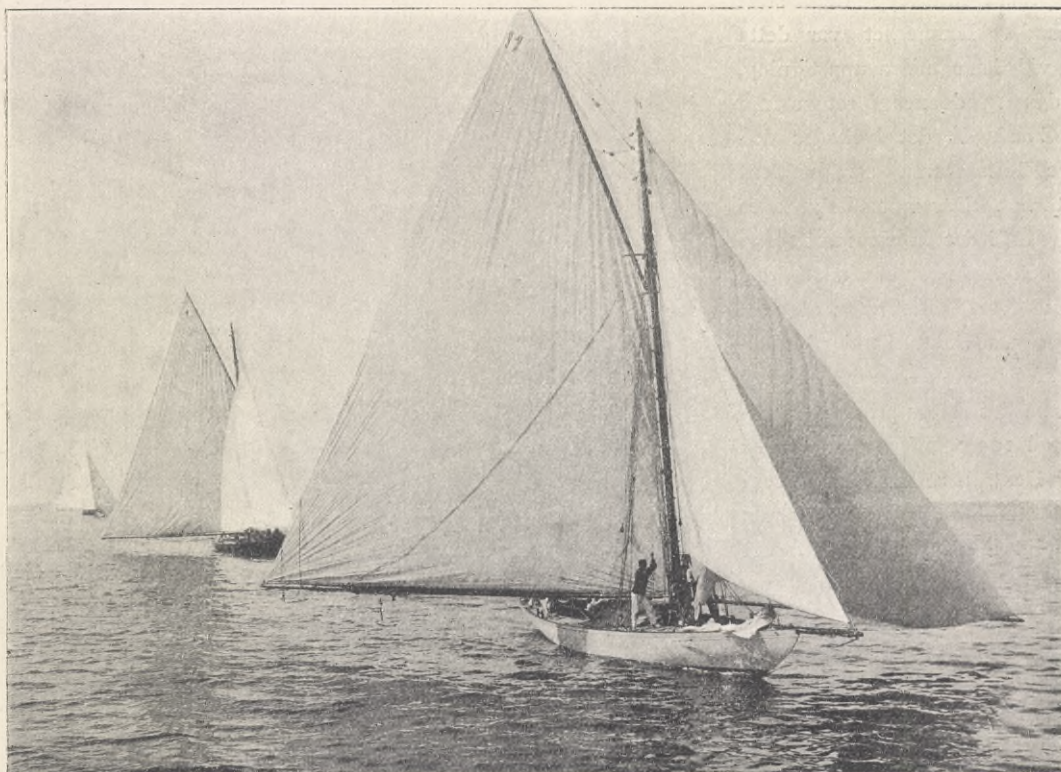

Foto. Axel Sjöberg, Malmö.

Den internationella regatta, som under Öresundsveckan den 11 – 14 d:s ägde rum utanför Malmö, och från hvilken vi här bringa några bilder, hade

samlat en synnerligen talrik flottilj af vackra lustjakter, och voro täflingarne så lyckade de kunde vara under de i allmänhet skrala vindförhållandena.

ETT GULDBRÖLLOP,

som kommer att låta mycket tala om sig, blir det, som firas å Tureholm i Södermanland den 5 inst. augusti. Femtio år hafva då förlutit, sedan å Stockholms slott sammanvigdes

ståthållaren och öfverhofjägmästaren Ankarcrona och hans maka, född grefvinna Bjelke. Vi återgifva af denna anledning det ståtliga guldbrälllopsparets porträtt.

Foto. Florman, Stockholm.

ÖFVERHOFJÄGMÄSTARE ANKARCRONA,
»kungens bästa vän».

Foto. Florman, Stockholm.

GREFVINNAN ANKARCRONA.

KRISTINA NILSSON HEMMA I SVERIGE.

Amatörfotografier för HVAR 8 DAG af T. Malmsten, Göteborg.

Den celebra sångerskan, som annars året om vistas ute i den stora kontinentala världen — sedan hon fullständigt dragit sig tillbaka från scenen och konserttribunen och ingått äktenskap med grefve Casa de Miranda, har hon som bekant tagit sitt hufvudkvarter i Paris — får

KRISTINA NILSSON
tillsammans med sin brorson.

dock alltid på sommarsidan en längtan till sitt gamla fädernesland och till de sina här uppe i höga Norden.

Främst gäller då färden brorsonen, häradshöfding Johannes Nilsson, vid hvilken hon är mycket fästad. Våra bilder återgifva grefvinnan, dels anländande från stationen i Ronneby, åtföljd af häradshöfding N., samt dels på trappan till badhotellet, där hon vistats som kurgäst.

HVAR 8 DAG.

KRISTINA NILSSON i fonden på trappan till badhotellet i Ronneby.

FRÄMMANDE ÖRLOGSFARTYG Å STOCKHOLMS REDD.

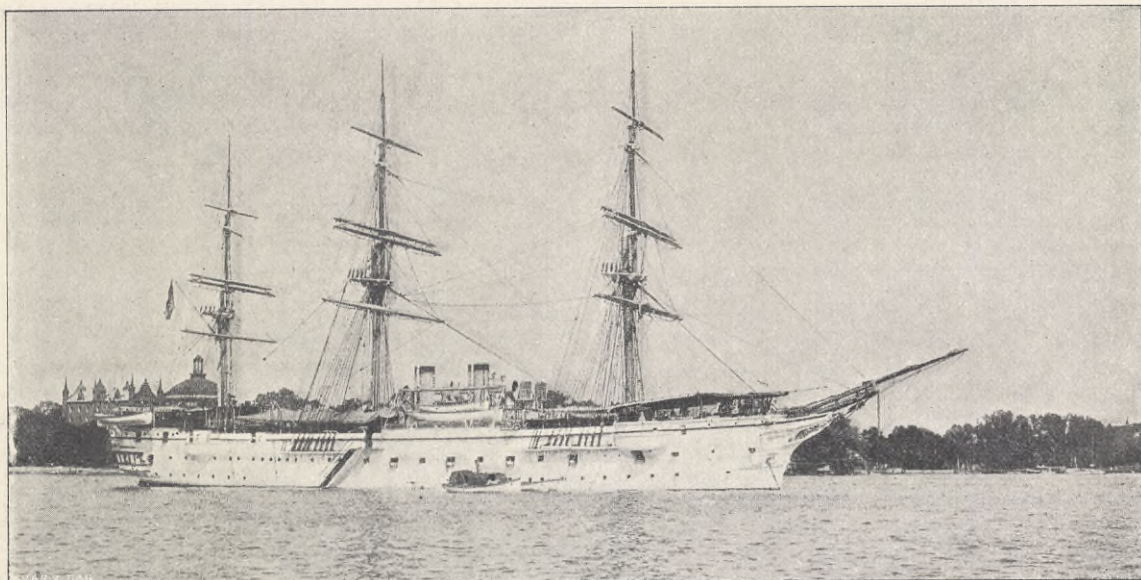

Foto. A. Lindahls fotogr.-affär, Sthlm.

TYSKA KRIGSFARTYGET »CHARLOTTE» MED PRINS ADALBERT OMBORD.

Tyska skolfartyget »Charlotte» ankom den 12 dennes till Stockholm. Ombord befinna sig 75 sjökadetter samt prins Adalbert, kajsarens tredje

son i ordningen. Prinsen är född den 14 juli 1884 samt löjtnant vid första fotgardesregementet och underlöjtnant i tyska marinen.

Foto. A. Lindahls fotogr.-affär, Sthlm.

AMERIKANSKE ÖRLOGSMANNEN »HARTFORD».

ENGELSKA ÖFVERHUSETS SESSIONSSAL.

»House of Lords» har i dessa dagar varit platsen för en mera ovanlig session, i det att huset varit samladt för att i sin egenskap af »pärernas domstol» döma i det celebra tvegiftesmål, som anhängiggjorts mot lord Russel, hvilket slutade med, att lorden dömdes till tre månaders lindrigt fängelse. På grund af detta obetydliga straff är väl att antaga, det den höga domstolen ansett lord R. på sin höjd ha handlat *formellt* oriktigt.

För öfrigt gör sig öfverallt i England en stark opposition gällande mot denna pärernas domsrätt, och ett sådant organ som »Standard» yttrar, att dylika klassprivilegier ej böra tålas i ett land, där alla människor anses lika inför lagen. |

Det är väl därför nästan troligt, att »pärernas domstol», som dömt i så många viktiga och celebra frågor, nu varit samlad för sista gången.

NÅGOT OM TYCHO BRAHE OCH HANS Ö I SUNDET.

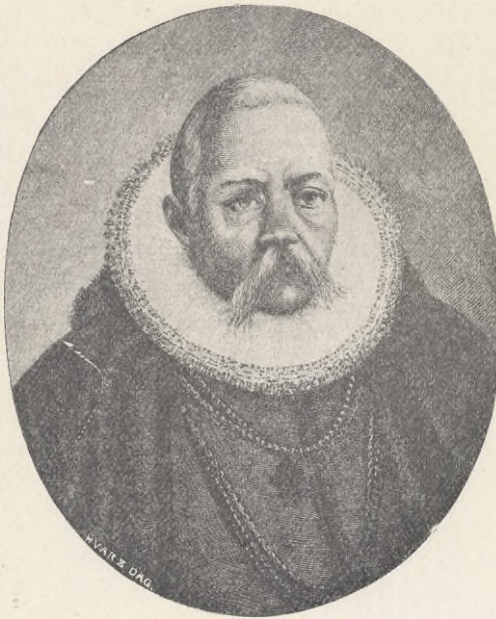
Efter en korrespondens till HVAR 8 DAG af C. L.

Man bereder sig nu att både hemma och i utlandet hugfästa minnet af nordens mest fräjdade astronom; det är den 24 oktober 300 år sedan Tycho Brahe gick ur tiden. Det är ock af denna anledning vi närmast bringa några bilder från Hven, där den fräjdade forskaren tillbrakte många år af sitt lif. Då voro hela den bildade världens blickar riktade på den lilla ön i Sundet, där lifvet nu flyter fram i landtlig stillhet och ödslighet, som blott afbrytes af den årliga kungliga harjakten.

»Ej blott synas, utan vara», var det valspråk, som den ryktbaraste af alla med namnet Brahe satt på sin riddarsköld. Och föregångsman som få, själfständig och stark nog att bryta med många af sin tids fördomar, ej blott enryktbar vetenskapsman, var Tycho Brahe. I den vapendånande tid, som var hans, då värjan och sporrarne ansågos för de enda prydnader, som voro eftersträfvansvärda för en adelsman, ägnade han sig med brinnande lust och okuflig energi åt de på den tiden ej stort aktade naturvetenskaperna och främst bland dem astronomien. Och genom trägna forskningar och en lysande begåfning vann han på detta område ett rykte, vida större och ärorikare, än han kunnat förvärfva, om han ägnat sig åt krigarens eller statsmannens kall.

Tycho Brahe var född den 13 dec. 1546 på Knutstorps gård och äldst af riksrådet Otto Brahés 10 barn. Vid 13 års ålder kom han till Köpenhamns universitet för att studera filosofi och 1562 till Leipzig för idkande af juridiska studier.

Redan i Köpenhamn greps han af lust att göra astronomien till sitt studium, på grund af en inträffad solförmörkelse, hvilken af astronomerna tämligen noggrannt beräknats. Både här och ännu mera i Leipzig tvangs han dock att ägna sig åt

TYCHO BRAHE.

juridiken, men under nätterna idkade han i hemlighet astronomiska studier och observationer.

Från Leipzig styrde han nu kosan hemåt, först till Wittenberg och sedan till Rostock, där han länge uppehöll sig. Under vistelsen i Rostock råkade han i tvist med en dansk adelsman och i den därpå följande duellen hade Tycho det missödet att mista en bit af näsan. För att såvidt möjligt var dölja detta lät han af guld och silfver förfärdiga en lösnäsa, hvilken sedan fastsattes medelst gummi.

År 1569 begaf sig Brahe till Augsburg, hvarest bröderna Haizel inrättade ett observatorium åt honom på ett landtställe strax utanför staden. Genom sina grundliga forskningar och noggranna observationer vann Tycho Brahe här stort rykte. Detta erkännande stod i hjärt

motsats mot den missaktning, med hvilken man hemma i Danmark betraktade adelsmannen, som förnedrat sig genom »vanbördiga» sysselsättningar, och troligen hade Brahe för alltid varit förlorad för fosterlandet, om han ej genom sin faders 1570 inträffade död blifvit ägare till Knutstorps gods och gård.

Han beslöt att vända åter till Danmark och bosatte sig nu på sin fädernegård, hvarest han utom åt vetenskapliga sysselsättningar, ägnade sig åt anläggningar och försköningar i trakten kring Knutstorp. Det enda af alla dessa industriella verk, som finnes kvar, är Klippans pappersbruk, hvilket leder sitt ursprung från det af Tycho Brahe på 1570-talet där anlagda »Böttebruget».

Den 11 nov. 1572 hade Brahe funnit en ny stjärna i Cassiopea, hvilken i glans öfverträffade Sirius, och han ägnade sig nu med ifver åt observationer och beräkningar angående himlakropparna.

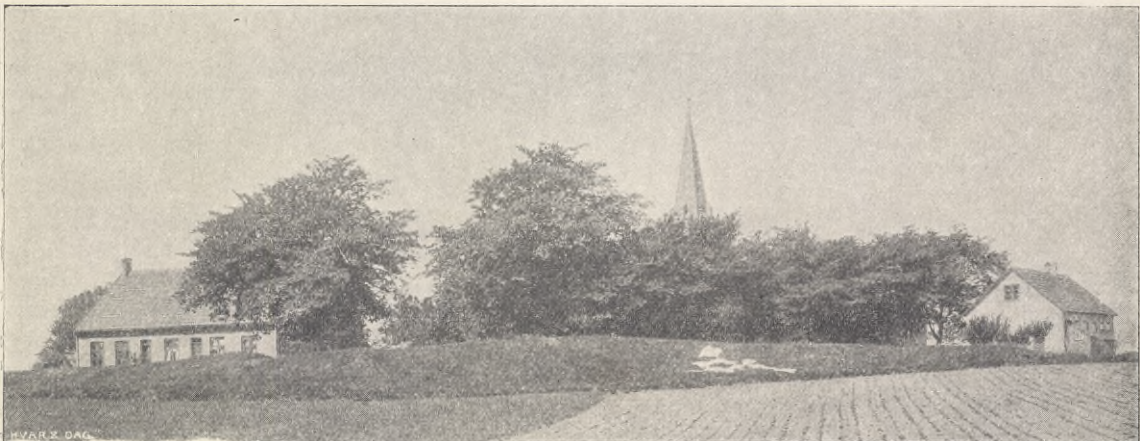

Foto: A. Hagman, Landskrona.

PLATSEN FÖR URANIENBORG.

Då han mottagit åtskilliga skrifter om den nya stjärnan, innehållande idel orimligheter, bröt han djärft med den dåtida konvensans lagar, enligt hvilka det var i hög grad opassande för en adelsman att låta trycka en bok, och publicerade sina anteckningar, som väckte stort uppseende, både i Danmark och utlandet.

År 1573 tog Tycho Brahe ett annat steg, hvilket i ännu högre grad stred mot hans samtids uppfattning af en adelsmans värdighet. En tjänstflicka på Knutstorp hade vunnit hans kärlek, och utan att låta sig påverkas af sin förnäma släkts vrede och ogillande förde han sin »vanbördiga» käresta till altaret och gjorde henne till sin maka. Ett 28-årigt lyckligt äktenskap belönade Tycho för denna djärfva protest mot tidens fördomar.

Länge trufdes han dock ej hemma. Redan år 1575 anträdde han en resa till sin vän och beundrade landtgreffen Wilhelm af Cassel, hvilken färd sedermera fortsattes till Italien. På återresan besökte han Regensburg, där han öfvervar kajsars Rudolfs kröning.

de veta ock att förtälja mångt drag af äkta adelsstolthet, hvilken icke tillät någon, hög eller låg, att tråda världens husherrevärdighet för nära.

De tjugu lyckligaste åren af sitt lif tillbrakte Tycho på detta slott, delande sin tid mellan vetenskapliga forskningar och ett lyckligt hemlif. 1588 dog emellertid Fredrik II, hans kunglige gynnare, men ända till 1595 lyckades det Tychos vänner i riksrådet att åt honom bevara besittningen af Hven. Nämnda år fingo emellertid hans finnder öfvertag, och de begagnade sig därpå så, att Danmarks mest namnkunnige son på sin alderdom drefs i landsflykt.

Brahe mottog nu kajsars Rudolfs anbud att bli hans astronom. Kajsaren anslög åt honom bl. a. en årlig lön af 3,000 gyllen samt inrättade åt honom på slottet Bevach vid Prag ett nytt Uranienborg och ett kemiskt laboratorium. Han fann dock ingen trefnad i sitt nya hem; längtan efter fäderneslandet och förbittringen öfver den i Danmark lidna skymfen fördyrade hans fordom glädtiga lynne och tärde på hans krafter. Efter en kort

Foto: L. Hagman, Landskrona.

FRÅN HVEN: Bäckvikens fyr.

Det lysande mottagande, som kommit Brahe till del under den nu fullbordade resan, hade öppnat hans landsmäns ögon för hans betydelse och vid sin hemkomst mottogs han också med utmärkelser och vedermälen af kunglig bevågenhet. Fredrik II gaf honom en årlig pension af 500 riksbanksdaler samt ön Hven som förläning. Här byggde Tycho Uranienborgs slott och inredde med furstlig prakt sitt hem och sitt observatorium. I de många små tornen, som prydde slottet, uppställde han sin rika instrumentsamling och sitt stora bibliotek. Till Uranienborg samlades snart nog en hel stab af yngre vetenskapsidkare, hvilka ville draga fördel af den berömda forskarens undervisning. Här besöktes han också af många furstar, hvilka lockats af hans alltjämt stigande världsrykte. Samtida skildringar berättar, att alla af den ryktbare värden mottogos med gästfrihet och välvilja, men

tids sjukdom afled han i Prag den 24 okt. 1601. Kort före sin död hade han åt sin medhjälpare, den berömda astronomen Johannes Kepler, anförtrott utgifvandet af de planettabeller, hvarpå han arbetat hela sitt lif. Hans lik begrofs i Theatinerkyrkan i Prag, och öfver grafven har hans familj låtit uppsätta ett praktfullt monument. Tycho Brahes efterlämnade instrumentsamling inköptes till största delen af kajsaren. Det mesta af densamma blef dock förstördt efter slaget vid Hvita berget 1620. En af Tychos sextanter lär emellertid ännu vara att se i Prag.

Tycho Brahes betydelse för den astronomiska vetenskapen torde i allmänhet i hög grad underskattas. Man har hans oafbrutna observationer att tacka för en för hans tid särdeles fullständig förteckning öfver fixstjärnorna, för flera viktiga upptäckter rörande oregelbundenheten i månens gång,

Foto. A. Hagman, Landskrona.

FRÅN HVEN: Utsikt från Bäckvikens hamnbrygga.

för upptäckten af den astronomiska refractionen samt för förbättringar af åtskilliga astronomiska instrument. Han var en af alla tiders största praktiska astronomer och observatörer. Noggrannheten i hans observationer, hvilken han dref vida längre än alla sina föregångare, möjliggjorde de framsteg, som den teoretiska astronomien kort därefter vann genom Kepler.

Mest bekant torde han vara genom sitt förmedlingsförsök mellan det ptolemeiska och det kopernikanska solsystemet. Tycho anslöt sig till det senare, som af hans samtid förkastades, så till vida att han antog att planeterna kretsade kring solen, men han ansåg sig ej ha fått fullgiltiga skäl att frångå den gamla åsikten, om att jorden vore centralkroppen. Så stort var Tycho Brahes anseende, att denna hans åsikt återopades så sent som t. o. m. 1726 i Hübners då på svenska utgifna skolgeografi.

Allt är nu öde tomhet på den plats, där en gång Uranienborg höjde sina tinnar. Icke ens några ruiner äro i behåll, och intet erinrar den besökande om Hvens svunna storhetsperiod. Som bekant är det dock inom vetenskapliga och andra intresserade kretsar starkt ifrågasatt att på ett eller annat sätt varaktigt hugfästa minnet af den fräjdade forskarens död.

Hvad nu själfva ön angår, har den varit bebodd sedan hedenhös, hvilket framgår af de där befintliga fornhögarna. Till de äldsta minnesmärken därstädes höra äfven de 4 slott, som i uråldstider funnos på Hven, ett i hvarje väderstreck, men af

hvilka nu alla spår äro försvunna. Traditionen har dock bevarat deras namn: Norrebro, Sönderborg, Karlshöga slott och Hammars slott.

Öns historia börjar med slutet af 800-talet, då den märkliga nordanskalden och häfdatecknaren, Thiodolfer af Hvin (Hven) bodde därstädes, hvarest han nedskref Sveriges äldsta historia, »Ynglingstal». Han var norske konungen Harald Hårfagers hofskald och fosterfader åt dennes son, prins Gudröd, hvilken således tillbrakte sin ungdom på ön i Öresund.

Åter nämna häfderna Hven i början af 1100-talet, då norrmannen Harald Gille stred med Erik Emune i Danmark. År 1288, under kriget mellan Danmarks Erik Menved och Norges Erik Presthatare, kom den senare med en flotta och ödelade med eld och svärd såväl Hven som Amager.

Sedan förekommer icke ön i annalerna förrän i samhand med Tycho Brahe.

Genom freden i Roskilde 1658 kom Hven jämte Skåne under svenskt välde, ehuru vid detta tillfälle skarpa dispyter egde rum, om huruvida ön skulle anses ursprungligen tillhöra Skåne eller Seland. Kaniner och harar fanns det då godt om därstädes, men ringa antal folk. Härtill har nog Tycho Brahe största skulden, ty den store astronomen var just ingen öm husbonde, utan plågade och utsög skoningslöst sina bönder och underhufvande, så att de nätt och jemt kunde lifnära sig, och då hans regemente tog slut, stodo de alldeles utblottade och måste söka sin utkomst på andra håll. Under 1716 års krig måste öborna likaledes hals öfver hufvud lämna sina hem, ty ryska flottan nalkades och land-

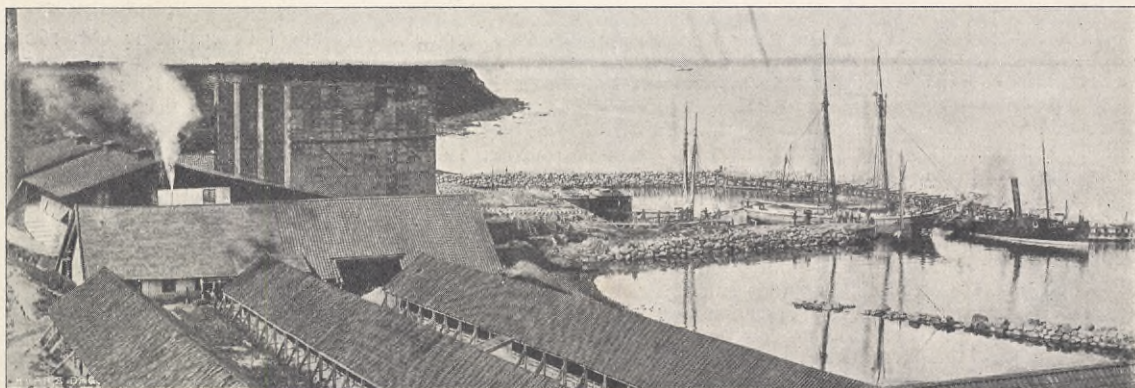

Foto. A. Hagman, Landskrona.

NORRA SIDAN AF HVEN MED DANSKA TEGELBRUKET.

satte en mängd krigsfolk, hvilka plundrade och härjade.

Hven utgör nu en egen socken, S:t Ibb (munkabreviering af Jakob), innehållande $1^{55}/_{16}$ förmedlade hemman, har en omkrets af cirka en mil och räknar 1478 tunnland jord.

On står föröfrigt kanske nu inför en vändpunkt i sin tillvaro, ty ett svenskt-danskt konsortium med direktör Sophus Ritter i Köpenhamn i spetsen har bildats med ändamål att å Hven anlägga en modärn hafsbad- och nervkuranstalt, för hvilken alla betingelser finnas, såsom ett friskt, saltmängdt, glittrande klart vatten, som sköljer in öfver den finaste, hvita, långgrunda sandbotten; en ozonmättad, af klöfverblommor och skogsdoft kryddad luft och den djupa, landtliga stillhet, som kan skänka öfveranstängda nerver behaglig hvila och jämvikt.

På nordvästra kusten af Hven, där hela sundets öfre del ligger öppen i sin skiftande skönhet

med Helsingborgs Kärna och Kronborgs slott samt Helsingborg och Helsingör i fonden, utbreder sig det lätt kuperade område, hvilket är afsedt för etablissementet, med S:t Ibbs allmänning, ett stort skogbevuxet område, längs bakre gränsen. Äfven denna skog blir upplåten åt konsortiet, och här komma breda gångar att upptagas och hvilo- och utsiktsplatser att anordnas.

Nere vid stranden skall hotellet ligga, de tillfälligare gästernas tillflyktsort med muntert badlif å la Trouville på den hvita sanden nedanför. Men uppe på höjdens krön, fannadt af lummig grönska och med den härligaste utsikt öfver sundet och dess kuster, skall byggas ett annat hotell, där stillhet råder och där sjuka nerver kunna i tysthet och ro hvila sig friska. Omkostnaderna för det hela har beräknats till omkring 250,000 kronor, och man hade tänkt få allt färdigt redan denna sommar.

På så sätt kanske Hven ännu en gång framträder ur sin sekellånga obemärkthet.

TVÄNNE STÖRRE ELDSVADOR.

Amatörfoto. V. Johansson, Falun.

BRANDEN I ORSA: Brandstället sedt från kyrkan.

Tvänne större eldsvådor ha under senaste dagarne anställt en betydande skada och förödelse. Den ena var den stora branden i den gamla Orsa kyrkby, kanske den svåraste brand, som någonsin härjat inom Dalarnes gränser, hvarvid det mesta af den tätast bebyggda delen af byn väster om kyrkan ödelades och 17 gårdar blefvo lägoras rof.

Den andra eldsvådan var den i Kalmar, hvarvid grosshandlaren K. L. Jeansson, vid Ölandsbron belägna stora spannmålmagasin jämte större delen af ett bredvid liggande magasin i grund förstördes jämte lager af spannmål och gödningsämnen. Äfvenså förstördes vid branden Kalmar spritbolags rektificeringsverk, som var inrymdt i Js hus.

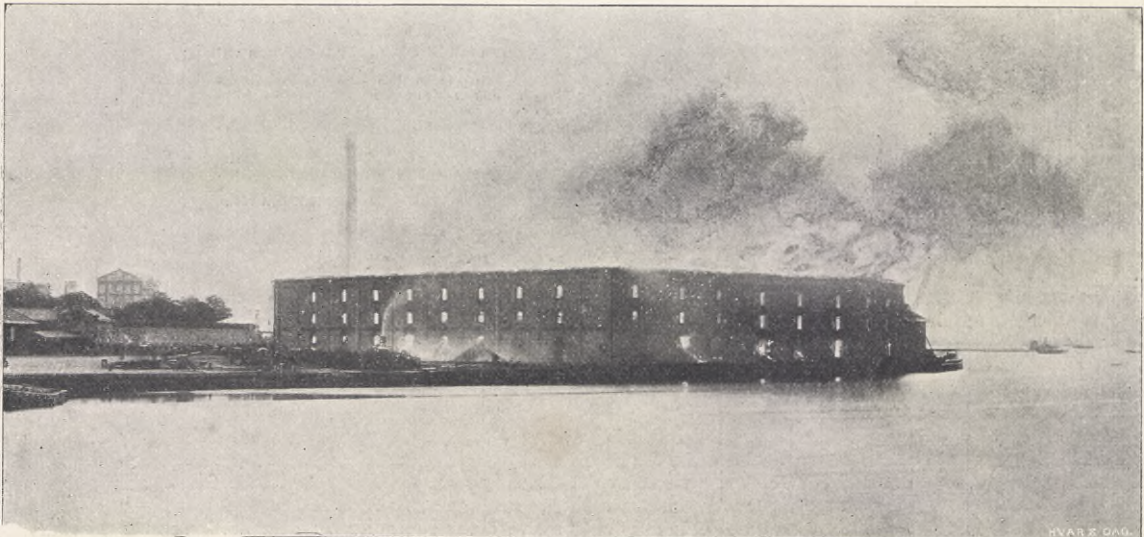

Foto. Herman Sandberg, Kalmar.

BRANDEN I KALMAR.

VECKANS PORTRÄTTGALLERI.

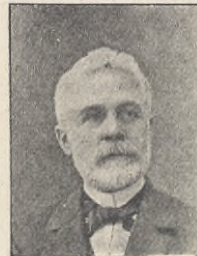
JOHAN BÄCKSTRÖM.

E. M. EDHOLM.

J. G. SÖDERBERGH.

H. TH. BENCKERT.

C. S. HOLMIN.

FÖDELSEDAGAR. 75 år fyllde den 14 juli chefen för den allmänt kända firman Wm Helligren & Comp., grosshandl. *Johan Bäckström*. Hr B., som är bördig från Umeå blef 1849 delägare i W. Helligrens affär, hvilken han sedan 1877 ensam innehar. All denna hans affär, den bekanta tobaksfirman, af honom utvecklats till något i sitt slag storartadt, behöfver väl knappast nämnas.

70 år fyllde den 19 juli f. öfverfältläkaren generaldirektören *Edvard Mårten Edholm*. 1859 med. dr. och 1863 andra bataljonsläkare vid Svea lifgarde, deltog E. 1864 i danska kriget. Han blef 1868 lifmedikus hos Karl XV, gjorde 1870 under fransk-tyska kriget studier rörande hälsovården, blef 1872 medicinalråd och 1874 öfverfältläkare i hvilken egenskap han i hög grad befrämjat militärläkareväsendet. E. tog 1896 afsked från sitt ämbete som medicinalråd och öfverfältläkare och erhöll då generaldirektörs n. h. o. v. På sin födelsedag hyllades generaldirektör E. på det lifligaste af forna ämbetsbröder och många vänner och bekanta.

65 år fyllde den 2 juli sjökaptainen *Johan Gotfrid Söderbergh*, befälhafvare å "Nore", tillhörande Södra-Sverige-holaget. Kapten S., hvilken gjort sig särdeles omtyckt i vida kretsar, var på födelsedagen föremål för liflig hyllning.

Den 12 juli fyllde rådmannen i Stockholm *Herman Theodor Benckert* 60 år. Hr B., hvilken anses som en af hufvudstadens skickligaste och mäktigaste representativa jurister, hyllades på födelsedagen från många olika håll.

60 år fyllde nyligen kontrollören vid tull- och bevakningsinspektionen i Stockholm *C. S. Holmin*. Den dugande ämbetsmannen har sedan 1892 innehaft sin nuvarande post.

DÖDSFALL. Den 4 juli afled å Hall grosshandlaren i Stockholm *Johan Robert Hernelund*. H., som var född 1850, var i sin krafts dagar en synnerligen duglig och vaken affärsman.

Den 15 juli afled i hufvudstaden f. grosshandlaren, styrelsemedlem i Tanto sockerbruksaktiebolag *Anders Gustaf Lindholm*, 83 år gammal. L. var under en lång tid ledamot af Stockholms stadsfullmäktige, drätselnämnden och beredningsutskottet, styrelsemedlem i Stockholms köpmannaförning, m. m. Han var allmänt aktad och omtyckt.

Den 13 juli afled i hufvudstaden f. bokhållaren vid statens järnvägar, föreståndaren för expeditionen för afgående gods vid Södra stationen *Jöns Svensson* i en ålder af fyllda 74 år. S., som var en nitisk och skicklig man, sörjes närmast af maka och barn.

F. kontorsskrifvaren vid statens järnvägars statistiska kontor i Stockholm *Nils Edvard af Grubbens* afled den 11 juli i Kungsör,

70 år gammal. G. blef 1864 nivellör vid Karlskrona-Växjö järnvägsbyggnad och 1866 ordinarie tjänsteman vid statens järnvägars kontor, hvarifrån han förflyttades till sin senaste plats.

F. skådespelaren, sedermera majoren i frälsningsarmén *Herman Martinsson* afled den 15 juli i frälsningsarméns hvylohem i Södertälje, 67 år gammal. M. blef 1849 elev vid k. teatern och tillhörde sedan i många år scenen. Han var äfven en tid egen teaterföreståndare samt har utöfvade en omfattande skriftställareverksamhet som författare och öfversättare för scenen och medarbetare i skämttidningar. 1884 inträdde M. i frälsningsarmén och var sedan 1888 "Stridsropets" redaktör.

Befälhafvaren å i Helsingborg hemmahörande ångaren "Emily", kapten *G. Norling*, afled den 11 dennes i Swansea. Kapten N., som var omkring 39 år gammal, sörjes utom af maka och barn, af en stor vänkrets såväl inom- som utomlands. Han efterlämnar minnet af en duglig befälhafvare och en god och vänsall kammrat.

Den 10 juli afled i Uppsala, f. disponenten vid Uppsala och Ulvå vattenkvarnar *Johan Blom*. Tack vare energi och begåfning hade B., som ursprungligen var grufarbetare och sedermera anställd vid Ulvå kvarn och därpå vaktmästare vid universitetet, lyckats arbeta sig fram till en mycket ansead ställning.

Den 7 juli afled i Ytterstad f. d. förste landtmätaren i Malmöhus län *R. W. O. Johan Peter Vetterlund*. Den dugande och verksamme mannen hade innehaft en mängd både offentliga och privata förtroendeposter.

F. danske v. konsulin i Gefle *C. J. Runer* afled den 16 juli i Uppsala, där han under de senare åren varit bosatt hos sin mäg. doc. F. von Schéele. R. har i Gefle varit verkställande direktör i Gefleboris ensk. bank samt delägare i Sunån, Anders Berggren & komp., hvarjämte han beklädt flere förtroendeuppdrag.

Förste läraren vid Liljeholmens folkskola *Oskar Lenard Lundgren* har nyligen aflidit i Stockholm, i en ålder af 47 år. Oaktadt långvarig sjuklighet utvecklade den nu aflidne ända in i det sista mycken energi på sin ansträngande plats.

Nyligen afled f. kanalbyggmästaren vid Göta kanals östra linie, innehafvaren af guldmedalj för medborgarlig förtjänst, ingenjör *Johan Johnsson* f. 1823. Den i sin krafts dagar dugande och i sitt yrke förfarne mannen tog 1896 afsked med pension.

Lördagen den 20 juni afled i Göteborg verkställande styrelseledamoten i Riksbankens afdelningskontor *Gustaf Adolf Bagger*. Vi brakte i denna årgångs n:o 8 en bild och biografi af den dugande mannen, och hänvisa vi härtill våra läsare.

H. MARTINSSON. †

G. NORLING. †

JOHAN BLOM. †

J. R. HERNELUND. †

A. G. LINDHOLM. †

JÖNS SVENSSON. †

N. E. af GRUBBENS. †

J. P. VETTERLUND. †

C. J. RUNER. †

O. L. LUNDGREN. †

JOHAN JOHNSSON. †